

Eduard KUZMIĆ

O JEDNOJ GENERACIJI KOPRIVNIČKIH GIMNAZIJALACA

*Maturanti 1942. godine
Uz 100. obljetnicu Gimnazije u Koprivnici*

KRATKI HISTORIJAT KOPRIVNIČKE GIMNAZIJE

Imao bi krivo, tko bi očekivao od ovog historijata neko veliko djelo. Pa, ni sama Koprivnica nije neki veliki grad, štoviše, vele neki, koji je nemaju rado, da to nije uopće grad nego napola grad, grad usput, grad zbog statistike, da ih ima više. Isto tako neki kažu, da ni ova naša gimnazija nije bogzna što; da nije dala Mažuranića, ni Šenou, ni Vidrića, ni Kranjčevića, nego da je liferovala činovnike i službenike, kakovih ima na hiljade, i koji su nalik jedan na drugoga, bili iz Virovitice ili iz Koprivnice, iz Bjelovara ili iz Vukovara. Ali po našem mišljenju, ne smijemo ovim oštrim mjerilom mjeriti male gradove i sitne gimnazije. Ne može svaki grad biti gromoradan i gorostasani, i nije gimnazija automat, da izbacuje iz sebe same velikane, kao što ni autor ovog historijata nije nikakav historik nego srednjoškolski profesor povijesti.

Koprivnica je centar Srednje Podravine, grad na granici, po bogatu kraju, koji je u početku XX. stoljeća imao sve uslove, da u njemu bude gimnazija. Međutim, u to doba bilo je do toga teško doći. Njezin ekonomski i kulturni razvitak smetala je zloglasna i nametnuta Ugarsko - hrvatska nagodba od 1856. godine, premda je Hrvatska bila samostalna u unu-

Profesor Zlatko Čanić s učenicima, V. r. gimnazije šk. g. 1938/39.

Profesorica njemačkog jezika Maja Veseli s VIII. razredom Gimnazije, 1942.

trašnjoj upravi, u sudstvu i u prosvjeti, ona je slabo išla u napredak, jer, po nagodbi, preko polovine njezinih dohodaka, išlo je u Mađarsku, mjesto da je ostajalo u Hrvatskoj. Osim toga, ondašnja Hrvatska bijaše vrlo malena bez Dalmacije, Istre i Međimurja, a bila je još i okovana u kapitalističke okove. Ondašnja Hrvatska imala je malo osnovnih škola, a srednjih nije bilo ni toliko, koliko ima prstiju na rukama.

U Koprivnici ne bijaše domaće buržoazije, osim činovnika i nešto malo inteligenata. U gradu su bile samo zanatlije i polugrađani, tj. ljudi, koji su se bavili zanatom i zemljoradnjom, pa su upravo ti ljudi držali za potrebno, da i Koprivnica dobije gimnaziju. Gradski zastupnici, upravo ti polugrađani, molili su više puta tadašnju tzv. Kraljevsku zemaljsku vladu, da im ukine Višu pučku školu i otvori nižu gimnaziju. Ondašnja kraljevska zemaljska vlada, ukinula je svojom odlukom II - 2410/2 od 25. kolovoza 1906. godine Višu pučku školu i tom istom odlukom dopustila, da se u početku školske godine 1906/7. otvori prvi, drugi i treći razred male realne gimnazije. Usput navodimo, da je Viša pučka škola djelovala u Koprivnici pet godina, tj. od školske god. 1901/2. do 1906/7., a novo dobivena gimnazija, počela je radom 12. rujna 1906. godine.

Zašto je upravo te godine Koprivnica stekla gimnaziju? Da to dokučimo, moramo iznijeti na svijet, kakove su tada bile političke prilike u Hrvatskoj. Iza Kuena Hedervanja, došao je 1903. godine za hrvatskog bana grof Teodor Pejačević. Za njegovog banovanja, dogodile su se u Hrvatskoj zamašite i sudbonosne promjene. Osnovana je Hrvatska napredna stranka, pa Hrvatska seljačka stranka, počele su popuštati nemile razmirice i zadjevice između Hrvata i Srba, Hrvatska politika, po Supilovim zaslugama, trebala je krenuti u novi kolosijek, naime, u borbi između Beča i Pešte prišli su Hrvati k Mađarima i ponudili ih političkim savezom (Riječka rezolucija 1905.) i već druge godine novostvorena Hrvatsko - srpska koalicija, stekla je na izborima relativnu većinu. Koalicija se nagodila s banom Pejačevićem i tzv. Odjelni predstojnici postali su koalicionaši. Nova koalicio-

Koprivnica, Stari grad, proslava "Kod Pala", 1942. - u sredini razrednik prof. Ljubomir Serdar

naška vlada stvorila je u Hrvatskom saboru više naprednih zakona, a među njima i zakon o nazivanju općina i prebivališta u Hrvatskoj, po kojim su zakonu iz tzv. Zajedničkih službenih kancelarija izbačeni mađarski nazivi za naša mjesta. Koros za Križevce, Karolyvaros za Karlovac, Zagrab za Zagreb, Kaproncza za Koprivnicu.

Međutim, projektirano prijateljstvo između Hrvata i Mađara nije išlo u prilog Beču, pa je nasoro iza toga, zbog, po zlu poznate željezničarske pragmatike, došlo do novog sukoba između Hrvata i Mađara i do znamenite naše opstrukcije u Pešti. Uopće, tada su se i u Hrvatskoj i Austro-Ugarskoj i u Europi zbivali znatni događaji. U tim godinama morao je demisionirati ban Pejačević, sabor je bio rasturen, spremala se aneksija Bosne i Hercegovine, formirana je Antanta, došlo je do anekcione krize i tek što se izbjeglo iz europskog rata za prve marokanske krize (1905. god.) umalo da nije došlo do europskog i do svjetskog rata za aneksione krize 1908. godine.

Po zauzimanju građana i po zaslugama koalicije, i odjelnog predsjednika za bogoštovlje i nastavu dr. Milana Rojca, došlo je dakle do otvorenja ove naše gimnazije i to u burnim godinama, koje su političkim događajima bile uvod u Prvi svjetski imperijalistički rat.

U početku prve školske godine upisalo se u gimnaziju 89 učenika i 36 učenica, a do kraja godine ostalo je 88 učenika i 32 učenice. Da su građani voljeli ovu školu, vidi se iz toga, što su darovali oko 106 knjiga učeničkoj knjižnici i što su liječnici badava liječili učenike i učenice. Ova prva školska godina završila je 29. lipnja 1907. godine, odlukom odjeljka za bogoštovlje i nastavu br. 13471. od 3. rujna 1907. godine počeo je iste godine raditi i IV razred gimnazije.

U nastavku našeg historijata vidjet ćemo, kako su se građani brinuli i za siromašne učenike svoje gimnazije. Čim se počelo raditi u novoj školskoj zgradi, već su druge godine (1909.) osnovali građani "Društvo za potporu siromašnih učenika". Društvo je imalo tri vrste članova: osnivače, prave članove i potpomagače. Osnivači su plaćali po 100 kruna, po 80 kruna i po 40 kruna

na godinu, pravi članovi po 4 krune, a potpomagači po 2 krune. Osim toga, društvo je dobivalo i potpore u novcu od pojedinih građana i banaka. Mnogi građani hranili su siromašne učenike badava, neki su plaćali stanarinu, a gdje koji su pojedincima davali novčane potpore. Koliko je društvo trošilo na siromašne učenike, vidjet će se iz ovih podataka: Do kraja građanske 1917. godine imalo je društvo 5.193 krune i 32 filira prihoda, a potrošilo je na pomaganje siromašnih učenika 1.600 kruna. Tri godine kasnije, društvo je primilo 3.712 kruna, a podijelilo je 3.390 kruna. Druge godine društvo je imalo 1.272 krune i 20 filira.

Najviše je za siromašne učenike učinila zajednica doma i škole, koja je osnovana 26. listopada 1930. godine, čija je pravila odobrilo Ministarstvo prosvjete Sn. br. 10987 od 9. svibnja 1930. Zajednica je imala 6 vrsta članova. Veliki dobrotvori plaćali su jednom zauvijek 5.000 dinara, dobrotvori po 1.000 dinara, utemeljitelji po 500, pomagači po 200, redovni po 80 dinara na godinu, a izvanredni - koliko su mogli i htjeli. Već prve godine svoga djelovanja dobila je Zajednica od članova 33.200 dinara, a utrošila je 13.800 za odijela, cipele i zimske kapute. Vrijedno je i to istaći, da je odbor Zajednice doma i škole na svojoj prvoj sjednici 6. studenog 1930. godine zaključio, da će izraditi dva izvještaja zbog dograđivanja gimnazije i to jedan na bana tzv. Savske banovine, da se novcem, dobivenim od banovinskih daća dogradi gimnazija, a drugi na Gradsko vijeće, da ga potakne, da i ono na tome poradi. Zajednica doma i škole radila je na školi sve do sloma Jugoslavije i za taj jedan decenij prošlo je kroz njihove ruke nekoliko stotina hiljada dinara. Zajednicom doma i škole rukovala su tri predsjednika, Josip Sivoš, šef kotarskog suda, Mihovil Tomac, trgovac i Milah Šulc, kotarski školski nadzornik.

Siromašne učenike pomagali su i različiti fondovi. Škola je imala 6 fondova i to: Školski fond od taksa privatnih učenika, Fond za muzičko obrazovanje učenika, Fond za fizičko uzgajanje učenika, Fond za zaštićivanje zdravlja učenika, itd. Svi ovi fondovi imali su 1939 / 1940. godine 34.550 dinara gotovine.

IZ PROŠLOSTI KOPRIVNIČKE GIMNAZIJE

Odlukom zemaljske vlade od 21. kolovoza 1918. godine br. 23990, proradio je peti razred gimnazije školske godine 1918 / 19, šesti razred 1919 / 20. a po naredbi Kr. Hrvatsko - slavonske zemaljske vlade od 17. svibnja 1920. godine br. 16997 otvorenje sedmi razred u početku školske godine 1920. / 21., dok je osmi razred trebao biti otvoren od početka školske godine 1921. / 22. međutim, iste godine, kad je otvoren sedmi razred, otvorenje i osmi razred, pa je u ljeti 1921. godine održan prvi ispit zrelosti. Od deset maturanata pristupilo je k ispitu osam. Pismeni ispit zrelosti bio je od 11. do 15. lipnja 1921. godine, a usmeni 23. i 24. lipnja. Predsjedatelj ispita bio je **dr. Vladislav Stjepanek**, kr. Vladačin povjerenik i kr. javni redovni sveučilišni profesor. Maturu su položili: Zlatko Fišer, Julije Hendler, Viktor Kovačić, Ludwig Schötag (odličan) i Stjepan Žufika. Dvojica su kandidata odbijena iz jednog predmeta na dva mjeseca, a jedan je pao na godinu dana.

Da je gimnazija bila doista potrebna Koprivnici i ovom dijelu Podravine, najbolje se vidi iz statističkog porasta učenika. Kako smo već rekli, prve školske godine, 1906 / 07. imala je gimnazija u tri razreda 107 učenika, 1914 / 15. u četiri razreda bilo ih je 168, a 1918 / 19 imala je gimnazija u pet razreda 235 učenika. U staroj Jugoslaviji taj je broj neprestano rastao. Školske godine 1920 / 21. imala je gimnazija osam odjeljenja i 270 učenika, 1923 / 24. godine bilo je već 10 odjeljenja sa 313 učenika, a nakon 20 godina rada škole, tj. školske godine 1926 / 27., popeo se broj odjeljenja na 11 i na 476 učenika. Tri godine kasnije, naimenito školske godine 1929 / 30. digla se škola na 14 odjeljenja sa 504 učenika, ali tek u novoj Jugoslaviji došla je gimnazija do svog pravog razvoja. Prve školske godine, tj. školske godi-

ne 1945 / 46. imala je naša škola 15 paralelnih odjeljenja sa 643 učenika, a školske godine 1955 / 56. , 29 odjeljenja sa 1228 učenika.

Naš historijat ne bi bio potpun, kad ne bi objavili i direktore gimnazije. To su bili Mile Cindrić (1906.), Vjekoslav Pacher (od 1097. do 1909.), Milan Krasović (od 1909. do 1910.), Stjepan Horvatić (od 1915. do 1924.), Dragutin Galijan (od 1924. do 1932.), Matej Potočnjak (bio direktor samo 4 mjeseca tj. od 3.X. 1932. do 4.II. 1933.), Niko Milačić (od 1933. do-1935.), Edo Štefan (od 3.XI.1935. do 16.III.1937.), Dimitrije Petrović (od 16.III.1937. do 18.III.1940.), Rikard Perković (od 13.III.1940. do 19.DC.1943.), kojega je ubio ustaša, bacivši bombu kroz prozor u hotelu u Koprivnici; Josip Pauković (završio dužnost upravitelja do 4.IV.1944.), Vjekoslav Eichler (od oslobođenja do 1947.), Franjo Stanić (od 1947. do 1950.), Josip Car (od 1950. do 1951.), Mihajlo Juhas (od 1951. do 1954.), Aleksandar Kostjuk i Juraj Cviček (od 1954. do 1955.), Vilko Štimac(od 1955.).

Prva velika matura - ispit zrelosti u koprivničkoj gimnaziji održana je u tijeku 1921. godine. Među njima sa odličnim uspjehom položio je Schöntag Ludwig, da bi 1927. god. diplomirao na strojarskom fakultetu i počeo raditi kao inženjer u gradskoj elektrani u Koprivnici. Iste godine od poznatijih maturirao je i Vladimir Blašković; kasniji profesor zemljopisa i prirodopisa na ovoj gimnaziji.

Rad školske poliklinike

U svome historijatu ne ćemo mimoći ni školsku polikliniku, koja je premnogo učinila za zdravlje naših učenika. Dok ne bijaše osnovana, domaći liječnici, Dr. Mirko Kasunović i dr., liječili su učenike badava ili uz malu plaću. Školska poliklinika počela je poslovati 1928. godine u podrumu gimnazije, a poslije u posebnoj zgradi. Svečano otvorenje poliklinike bilo je 17. ožujka 1928.godine, a otvorio ju je sam Dr. Andrija Štampar, naš poznati medicinski javni radnik. Školska je poliklinika imala dvije ambulante: za internu, oftalmologiju, otorinolaringologiju, dermatologiju i malu kirurgiju, te ambulantu za zube. Šef prve ambulante bio je Dr. Vladimir Halavanja, Dr. Stanko Sulimanović, Dr. Feđa Fišer Sartorius, upravitelj poliklinike od 1940. godine do odlaska u NOB-e 1943. godine, a iza oslobođenja Dr. Luka Bezić, Dr. Hugo Derenčin i Ivan Cik. Šefovi zubne ambulante bijahu liječnici zubari: Dr. Mirko Lendvaj 6 godina, Dr. Slavko Hiršler 4 i po godine, a od 1932. godine, službu školske sestre vrši drugarica Marija Brozović. Od veljače 1932. godine ordinirao je svaki mjesec po jedanput Dr. Ivan Maixner, asistent očnog odjela Bolnice milosrdne braće u Zagrebu. Nije potrebno spominjati, da su kroz ove dvije ambulante za 28 godina njihova djelovanja prodefilirale na hiljade naših bolesnih učenika. Školska poliklinika bavila se i liječenjem i preventivnim medicinskim radom, obavljala preglede prvih i posljednjih školskih razreda i vršila profilaktičko cijepljenje, besežiranje, itd.

A(nte) N(eimarević

VIII. RAZRED ŠKOLSKE GODINE 1941. – 1942.

Razrednik: Ljubomir Serdar

1. Androlić Anica (ing. agronomije)
2. Benotić Štefica (ing. geodezije)
3. Bognar Zvonko (dipl. ing. građevine)
4. Dobrinić Miloš (oficir – pilot)
5. Dubravec Zvonko (doktor medicine)
6. Furtinger Zvonko
7. Jajetić Franjo (ing. geodet)

8. Jakupek Ladislav
9. Janči Leo
10. Kajmar Edo (dipl. ekonomist)
11. Kolarević Đuro
12. Kovač Lela
13. Krča Dragutin (glumac)
14. Kuzmić Eduard (dipl. ing. elektrotehnike)
15. Martinušić Viktor
16. Milički Josip
17. Milički Zlata (fin. službenik, inspektor)
18. Molnar Ladislav (dipl. ing. šumarstva)
19. Neuman Mirko (dipl. ekonomist)
20. Pavlić Alojz
21. Pavlić Pavao (oficir)
22. Pazić Ljerka (financijski službenik)
23. Peroš Ivan
24. Playec Rikard (dipl. ing. strojarstva)
25. Slaviček Nada
26. Sočec Branko (dipl. ekonomist)
27. Stančer Neda (aps. medicine)
28. Šalamon Štefanija (ing. geodezije)
29. Ščetinec Velimir (dipl. pravnik)
30. Šimatović Stanko (dipl. pravnik)
31. Španiček Marijan (ekonomist)
32. Štok Dragica (dipl. ing. farmacije)
33. Toplak Olga (dipl. ing. agronomije)
34. Uzelac Nikola
35. Vukotić Ruža (dipl. ing. farmacije)

Poginuli u ratu 1941. – 1945.:

1. Kolarević Đuro
2. Furtinger Zlatko
3. Milički Josip
4. Martinušić Viktor
5. Janči Leo
6. Peroš Ivan
7. Jakupek Ladislav
8. Pavlić Alojz

I. NASTAVNIČKO OSOBLJE 1941./42.

Te školske godine predavali su ovi profesori: Perković Rikard, upravitelj; Mohorovičić Dr. Stjepan matematika i fizika; Neimarević Ante, povijest i zemljopis; Crnić Dr. Mijo francuski, hrvatski i njemački j.; Mutabžija Oragan, deskriptiva i matematika; Krušec Josipa, hrvatski i njemački jezik; Eichler Vjekoslav, crtanje i geometrijsko crtanje; Serdar Ljubomir, prirodopis i zemljopis; Čudovan Alojzije, matematika i fizika; Sinovčević Zdravko, geologija, mineralogija, fizika, kemija; Kraljić Nikola, povijest i zemljopis; Veseli Maja, njemački

jezik sa knjiž., hrvatski jezik; Ogrinec Helena, hrvatski jezik, povijest; Rufo Rufin rimokatol. Vjeronauk; Cukon Blaž, hrvatska književnost i filozofija, hrvatski jezik; Čanić Zlatko, teorij. matem., teoretska

fizika i racionalna mehanika; Požar Mila, botanika i zoologija, zemljopis, geologija s paleontologijom; Udbinac Mijo, klasični jezici s književnost; Cesar Adela, hrvatska književnost, njemački jezik; Šalamon Josip, zemljopis, opća povijest, narodna povijest; Hikec Mirka, hrvatski jezik s književnošću, narodna povijest, češki i njemački; Matić Verka, hrvatska književnost, latinski jezik i književnost.

Maturalno putovanje

Naša generacija je priređivala u školskoj godini 1940/1941. u 7. razredu gimnazije razne čajanke, priredbe i zabave kako bi osigurali financijska sredstva u korist izletničkog fonda za siromašne učenike. Maturalna putovanja održavala su se za vrijeme ljetnih praznika tako da se i ovo naše putovanje trebalo održati u ljetu 1941. godine. Te priredbe bile su organizirane u gimnastičkoj dvorani "gombaoni" izgrađenoj na zapadnoj strani pučke škole u Koprivnici. To je bila prostrana parketirana dvorana veličine cca. 20x10 m, a imala je svoju pozornicu (binu). Ona je bila opremljena sa svim gimnastičkim spravama (konj, odskočna daska, strunjače, ruče, karike, mreža za odbojku, nogometne lopte, lopta medicinka i dr.).

Parkete smo uređivali sami prije i poslije priredbi a i sva posluga je bila naša. Kolegice su se brinule oko uređenja i dekoracije stolova, nabave sendviča, kolača i sokova, a kolege su radili grublje poslove (razmještanje stolova, stolica, čišćenje parketa i dr.). Čajanke su održavane više puta u godini a jedanput je održana priredba na kojoj je dana komedija Charlyeva tetka (15. veljače 1941.) nakon koje je bila zabava sa plesom dugo u noć uz buffet i luku sreće. U komediji nastupili su naši glumci. Bile su to učenice i učenici 7. razreda Realne gimnazije u Koprivnici: Josip Milički, Zvonimir Bognar, Slavko Simatović, Zvonimir Dubravec, Nikola Uzelac, Marija Stančer, Ladislav Jakupek, Ivana Đerkeš, Ruža Vukotić, Štefanija Benotić i Dragica Stok. Šaptalac je bio Eduard Kuzmić. Na tim čajankama i zabavi svirao je razredni bend u kojem su nastupali naši kolege a svirali su na sljedećim instrumentima: Slavko Simatović- klavir, Rikard Plavec-violina I, Nikola Uzelac- violina II, Zvonimir Dubravec- bubanj, Marijan Spaniček- gitara, Krešimir Svare (6. razr)- harmonika. Za brigu oko financijskih sredstava i organizacijskih poslova bio je formiran poseban odbor od 5 članova. Školski odbor se također brinuo da prikupi novac i od sponzora, bogatih trgovaca i bankara koji su imali razumijevanje za pomoć učenicima. Sav prikupljeni novac odbor je evidentirao i polagao na poseban račun kao strogo namjenska sredstva za maturalno putovanje (izletnički fond).

Na te naše priredbe dolazili su visoki gradski dužnosnici, naši profesori, roditelji, bankari, trgovci, obrtnici i dr. Maturalno putovanje imalo je za cilj da upoznamo prirodne, povijesne i kulturne znamenitosti naše Jadranske obale od Sušaka do Boke Kotorske uz posjetu Senju, Šibeniku, slapovima Krke, Trogiru, Splitu, Korčuli, Dubrovniku i Boki Kotorskoj. Bilo je i prijedloga da se preko Crne Gore i Kosova posjeti i Makedonija (Skopje i Ohrid).

Za putovanje Jadranom bilo je predviđeno angažiranje turističkog broda dok bi se za putovanje do Ohrida koristio autobus do Boke Kotorske. Svakako maturalno putovanje odvijalo bi se pod vodstvom našeg razrednika Ljubomira Serdara, profesora zemljopisa i sa još dva profesora.

Ideja je bila dobra. Sakupljena su znatna financijska sredstva što priredbama što donacijama pa su mogućnosti realizacije tog plana bile i financijski realne. Ali zamišljeno maturalno

putovanje nije ostvareno. Započeo je rat 6. travnja 1941. godine. Njemačka i Italija navješćuju rat. Kraljevska vojska Jugoslavije nakon 17 dana potpisuje kapitulaciju. Mogućnosti za realizaciju tog plana više nisu postojale. Kako od planiranog maturalnog putovanja nije bilo ništa gimnazija koristi sva ta prikupljena financijska sredstva za opremanje školske poliklinike, za zubarsku ordinaciju i za nabavu klasičnog glasovira marke Laubeger u. Gloss koji još i danas postoji u osnovnoj školi "A. Nemčić Gostovinski" u Koprivnici a koja škola je u zgradi nekadašnje Realne gimnazije.

Tako je završila ideja o velikom maturalnom putovanju po Jadranskoj obali. Mi smo ipak u jesen 1941. godine - u VIII razredu gimnazije - sa svojim profesorima: Rikard Perković - upravitelj, Ljubomir Serdar - razrednik i Maja Veseli - prof. njemačkog - održali mini putovanje po Hrvatskom Zagorju posjetivši Trakošćan, Ravnu Goru, Lepoglavu i Varaždin.

Od velike mature do studija

Svi abiturijenti generacije 1942. bili su pozvani na odsluženje vojnog roka u Hrvatsko Domobranstvo u trajanju 9 mjeseci. I nitko nije mogao upisati na fakultet nakon položenog ispita zrelosti (velike mature). Djevojke su morale ići na tečaj za medicinski sestre. Abiturijenti iz cijele NDH (teritorijalno otprilike današnja Hrvatska i BiH) bili su sakupljeni početkom rujna 1942. godine u vojarnu u Varaždin - oko 900 ročnika intelektualaca. Tu nas je posjetio vojskovođa Slavko Kvaternik. Održao je vatreni govor i izjavio: "Vi nećete nikad biti ničiji Kanonen-futter" (hrana za topove). To se nije dopalo Nijemcima pa su vršili pritisak na Pavelića da smijeni Kvaternika. Nakon izvjesnog oklijevanja Pavelić je udovoljio zahtjevu Nijemaca. Kvaternik bude interniran u Slovačku a kasnije odlazi u Austriju.

Mi ročnici smo pak otpremljeni vlakom u Njemačku (Austriju) na vojnu obuku. Bili smo raspoređeni po gradovima: Stockerau, Korneuburg, Krems, Göfritz, Neusiedl, Bruck am Mur prema rodovima vojske. Tu su već bili hrvatski vojnici. Prošli smo težak njemački vojni drill i nakon nekoliko mjeseci i završetka vojne obuke vraćeni u Hrvatsku. U vojsci smo ostali sve do konca rata (svibanj 1945.) dakle punih 33 mjeseca a neki i 40 mjeseci kada su iz vojske otpušteni svi đaci radi nastavka školovanja. Godine 1944. neki kolege odlaze u partizane. Od koprivničkih abiturijenata poginulo je u ratu 8 kolega od ukupno 25 koliko je završilo veliku maturu.

Usprkos ratnim stradanjima mi koprivnički abiturijenti iz 1942. godine upisujemo u jesen 1945. godine na razne fakultete koje uspješno završavamo. Naša generacija dala je doktore medicine, diplomirane inženjere elektrotehnike, strojarstva, građevinarstva, šumarstva, farmacije, ekonomije, diplomirane pravnike i glumca. Mnogi su u svom zvanju obavljali visoko odgovorne dužnosti u gospodarstvu a i u građevinskoj inspekciji. Visoku stručnu spremu steklo je gotovo 80% od 27 abiturijenata koliko nas je ostalo živo nakon rata. Naša generacija je pokazala svoju upornost, smjelost, žilavost, odlučnost i uspješnost daje u onim teškim poslijeratnim vremenima i uvjetima studiranja postigla takav uspjeh.

Treba znati da su točkice (na koje su se kupovale namirnice, odjeća i obuća) bile još 1953. godine (8 godina nakon rata). UNRA je slala pakete koji su nešto ublažili veliku neimaštinu ratom osiromašenih ljudi. Narod je to zvao Trumanovi paketi. Hrana u studentskim menzama je bila loša i oskudna a uz to čekalo je redu i po stotine ljudi, često po kiši i snijegu. Menza se zvala CAM (centralna akademska menza) a studenti su je prozvali: "Crkni Ako Možeš". Vlak od Koprivnice do Zagreba vozio je 4,5 do 5 sati, a vagoni su bili pretrpani, neki prozori bez stakla zatvoreni daskama.

Gimnazija - školska pravila

Svaka školska godina započela je početkom rujna i završila u prvoj polovici lipnja. Maturanti su završavali školsku godinu 15. svibnja da bi se pripremili za veliku maturu (ispit zrelosti) koja se održavala koncem lipnja ili u srpnju (pismeni i usmeni dio). Inspektor na našoj velikoj maturi u 1942. godini bio je sveučilišni profesor iz Zagreba: Vladimir Vrkljan, profesor matematike. Ispiti na velikoj maturi bili su iz: hrvatskog, njemačkog, francuskog, zemljopisa, povijesti i matematike, a održavali su se od 16.-27. srpnja 1942. godine.

Nastava u gimnaziji održavala se svakodnevno (osim nedjelje) po 4-5 sati uglavnom prijedodne uz trajanje sata od 45 minuta. Ocjene u školi bile su: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), slab (2), hrđav (1). Učenik koji je završio školsku godinu sa jednom ili dvije slabe ocjene upućen je na jesenski popravni ispit. Sa tri slabe ocjene učenik je ponavljao razred. U školskoj god. 1941/42. (uz postojeće tri prolazne ocjene) uvedena je ocjena dovoljan kao prolazna ocjena dok je nedovoljan bila neprolazna ocjena (slab).

Na kraju školske godine izdavale su se školske svjedodžbe sa ocjenama iz pojedinih predmeta koje potpisuju razredni starješina i direktor gimnazije. Svaki učenik imao je školsku knjižicu, u nju su se upisivale ocjene na koncu polugodišta a i obavijesti roditeljima. Učenik je morao knjižicu potpisanu od roditelja dostaviti u školu.

Učenicima su u razredu nosile plave tamne kute. U školu su dolazile bez ukrasa, prstenja ili nakita. Učenici su nosili "mornarske kape" na kojima je sa svake strane bila oznaka razreda u koji je učenik polazio. Bijeli šujtoš (uska bijela vrpca) za učenike nižih razreda gimnazije, dok su viši razredi nosili zlatnonarandasti šujtoš sa svake strane kape. Broj okomitih vrpce sa svake strane kape je odgovarao razredu u koji učenik polazi (I do IV vrpce). Tri bijele vrpce na svakoj strani kape označavale su da učenik ide u 3. razred, dok tri zlatnonarandaste znači 7. razred. Učenicima su nosile "francuske" kape i na njima bijeli ili zlatnonarandasti šujtoš (1-4 vrpce trokutastog oblika iznad čela).

Učenicima je bilo zabranjeno pušenje u školi i na ulici kao i trošenje alkohola i posjećivanje gostiona i kavana. Škola je organizirala besplatan posjet kinu ako se prikazivao stručan, naučan i poučan film. Neki filmovi bili su zabranjeni učenicima po odluci direktora gimnazije. Učenici i učenice mogli su ostati na ulici do 20 sati ljeti, a u zimsko vrijeme do 18 sati, a duže samo u pratnji roditelja. Svi učenici i učenice imali su obavezu ići na nedjeljnu đačku misu.

U gimnaziji učili smo nekoliko stranih jezika: francuski od 1., njemački od 3., latinski od 5., a talijanski u 8. razredu. Naravno u svim razredima učio se hrvatski jezik, a i vjeronauk je bio predmet od 1. do 8. razreda kao i matematika. Ostali predmeti bili su: zemljopis, povijest, prirodopis, fizika, kemija, geologija i mineralogija, higijena, crtanje, pjevanje, tjelovježba i ženski ručni rad.

Profesori su bili vrhunski stručnjaci, odlični predavači, pedagozi i psiholozi, a posebno čestiti i karakterni ljudi.

Svaki početak nastave učenici su dočekali profesora ustajanjem i obavezno na svojim mjestima u klupama. Isto se ponovilo i u odlasku profesora na koncu nastave. Za loše vladanje ili teže prekršaje učenik je "zaradio" ukor razrednog starješine a za vrlo teške ukor direktora. Za najteže, i udaljavanje iz gimnazije koju pohađa ili sa svih gimnazija u državi. Ukori su učeniku bio upisan u njegovu đačku knjižicu koju je morao dati roditeljima na potpis i na znanje i tada je vratiti u školu.

Gimnazija izdaje na koncu svake školske godine Izvještaj (Izvješće) u kojem je dat popis svih učenika sa ocjenama i razredom u koji polazi, podaci o velikoj maturi (ispit zrelosti) sa ispitnim zadacima i članovima komisije, podaci o nastavnom osoblju, o priredbama, ekskur-

zijama i dr. Takav Izvještaj dobio je svaki učenik na kraju godine. U Izvještajima su bile utisnute ocjene učenika: odličan sa crnim velikim slovima, vrlo dobar sa velikim raširenim slovima, ocjena dobar sa običnim slovima. U razredu je obično bilo 1-3 odlična učenika, 4-5 učenika je završilo školsku godinu sa ocjenom vrlo dobar a ostali učenici imali su ocjenu dobar. Naša generacija (1942.g.) završila je školsku godinu bez odličnog učenika, 10- ero učenika (od ukupno 35) završava razred sa vrlo dobrim uspjehom, 15 sa dobrim, a 10 sa dovoljnim uspjehom.

Literatura:

1. Izvješće, Državna realna gimnazija u Koprivnici za školske godine 1941./1942., 1942./43., 1943.,44. Varaždin, 1944. (Historijat
2. Ante Neimarević, Glas Podravine, 1957., Koprivnica. Brojevi: 1, 2, 3, 4, 10, 24, 26, 28. Ante Neimarević, profesor povijesti i zemljopisa rođen je u Guča Gori kraj Travnika 13. studenoga 1891., a umro u Zagrebu 20. studenoga 1965. godine
3. Uvezani strojopis "60. godišnjica GENERACIJE 1942." Priredio Eduard Kuzmić, građu prikupili Marijan Španiček – Lala i Eduard Kuzmić. Kako se navodi u uvodu "Ova mala knjižica "Izvješće" o Državnoj realnoj gimnaziji u Koprivnici načinjena je u čast i slavu naših velikih i dragih profesora, naših kolega koji su poginuli u II. svjetskom ratu i naših kolegica i kolega koji su umrli prirodnom smrću – NEKA IM JE VJEČNA HVALA I SLAVA. Ovo kratko izdanje učinili smo u povodu 60. obljetnice sjećanja, na dan VELIKE MATURE, koja je održana u Koprivnici prije 60 godina – Maturanti 1942. godine (GENERACIJA 1942.)"

* u zagradi se navodi kasnije fakultetsko zvanje